

بسم الله الرحمن الرحيم

چگونگی آموزش سوره قدر به دانش‌آموزان پایه سوم^۱

در شماره‌های پیشین با تعریف فهم قرآن در دبستان و برنامه آموزش سوره‌های جزء سی آشنا شدیم. در دو شماره قبل نیز نحوه آموزش سوره مبارکه حمد و سوره مبارکه قریش را به عنوان نخستین سوره‌های پایه‌های اول و دوم مورد مطالعه قرار دادیم. اکنون در این شماره درصدد بیان چگونگی یاد دادن سوره مبارکه قدر به دانش‌آموزان پایه سوم دبستان هستیم. این سوره اولین سوره‌ی «فهم قرآن» برای کلاس سوم است.

محور آموزشی سال سوم فصل و تفصیل به منظور کشف ارتباطات و فهم قوانین است. فصل یعنی جداسازی و تفصیل یعنی به‌کارگیری این جداسازی در انتخاب‌ها و دانستن راه‌حل‌های مختلف مسئله‌ها، طبقه‌بندی، دسته‌بندی، مرحله‌بندی، و فصل فصل کردن چیزها. منظور از تفصیل که معنایش در اینجا معادل جداسازی و کشف ربط آمده عبارتست از مشاهده اجزای یک پدیده و یا یک اتفاق که می‌تواند قضاوت فرد را نسبت به آن پدیده و اتفاق تقویت کند. به عنوان مثال:

- می‌توان با بهره‌مندی از زمان‌های متنوع شبانه روز، به تنوعی از کارآمدی دست یافت.
- در نظر گرفتن منافع و خواص اشیاء منجر به تمایز آنها از هم و بهره‌مندی متفاوت از آنها می‌شود.
- همین که انسان به کار بیفتد توان‌هایش شکوفا می‌شود.
- کارهای مختلف را می‌توان براساس معیارهای گوناگون انجام داد.^۲

دانش‌آموزان در پایه سوم باید با قوانین مختلف هستی و ارتباطاتی که میان پدیده‌ها وجود دارد آشنا شوند و متناسب با قوانینی که یاد می‌گیرند سعی کنند عمل و رفتار خود را تنظیم نمایند. مفهوم عمل به دانسته‌ها و رفتار کردن براساس ادراک و دریافت آرام آرام از این پایه موضوعیت پیدا می‌کند و این سن، سنی است که می‌توانیم انتظار عمل از دانش‌آموزان داشته باشیم. از جمله موضوعاتی که در این پایه می‌تواند مورد توجه دانش‌آموزان قرار گیرد و بر عمل و رفتار آنها اثر بگذارد، اهمیت زمان است که این امر می‌تواند به واسطه آموزش سوره مبارکه قدر در ابتدای پایه سوم اتفاق بیفتد.

در سوره مبارکه قدر، موضوع ارزشمندی شب قدر مطرح است. «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ» یعنی شب قدر، بهتر از هزار ماه است؛ هزار ماه، بیش از هشتاد سال است؛ به اندازه عمر یک انسان؛ یعنی ارزش یک شب، می‌تواند به اندازه ارزش عمر یک انسان باشد. فردی که برای تک تک دقایق زندگی‌اش اهمیت قائل است، وقتی مفهوم «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ» را درک می‌کند، بسیار خوشحال می‌شود؛ مانند این که به چنین شخصی که از دقایق زندگی خود کمال استفاده را می‌برد، بگوییم آیا می‌خواهی یک شب، چندین هزار برابر برایت سود داشته باشد؟

اما برای آموزش این سوره به دانش‌آموزان پایه سوم، بیش از اینکه از مفهوم شب قدر سخن بگوییم، به بحث ارزشمندی زمان و اوقات می‌پردازیم. البته در نهایت به ارزش شب قدر هم می‌رسیم اما از ابتدا وارد این موضوع نمی‌شویم. بنابراین آنچه از این سوره به دانش‌آموزان می‌گوییم این است که «بچه‌ها سوره قدر به ما یاد می‌دهد زمان بسیار ارزشمند است

^۱ مریم خدادادی، مسئول کارگروه دبستان مدرسه دانشجویی قرآن و عترت (ع)

^۲ فهم قرآن در دبستان و دبیرستان، ص ۸۸ و ۸۹

و زمان‌های مختلف با هم فرق دارند. صبح با ظهر و روز با شب متفاوت است، هر کدام ارزش خود را دارند و هریک برای انجام برخی کارها مناسب‌اند. بعضی کارها را می‌توان شب‌ها انجام داد و بعضی کارها مناسب روز هستند. مهم این است که قدر زمان خود را به خوبی بدانیم و از هر وقتی به خوبی استفاده کنیم.»

با آموزش سوره مبارکه قدر در این پایه، دانش‌آموزان باید با ارزش زمان آشنا شوند، کمی برنامه‌ریزی یاد بگیرند و کم کم بتوانند برای کارهای کوچک، یک برنامه مختصر و کوتاه مدت بریزند؛ همچنین لازم است به واسطه این سوره، با شب قدر و ارزش آن آشنا شوند. به علاوه در خلال گفتگو درباره ارزش شب قدر نسبت به سایر شب‌های سال، ارزشمندی قرآن نسبت به همه کتاب‌های دیگر را هم می‌توانیم مطرح کنیم.

می‌دانیم که هنگام آموزش سوره‌ها نیازی به خواندن ترجمه نیست؛ زیرا کودکان در این سن همانند سال‌های پیش، درک و دریافت چندانی از ترجمه یک سوره نخواهند داشت. البته اگر خودشان بخواهند و اصرار کنند، می‌توانیم ترجمه سوره را برایشان بخوانیم.

پیام سوره را با هر روشی که می‌توانیم منتقل می‌کنیم. مهم این است که به واسطه آموزش سوره قدر، دانش‌آموزان هم با سوره انس بگیرند و هم بیش از پیش قدر زمان خود را بدانند و در حد خودشان تلاش کنند برنامه بریزند؛ علاوه بر این، در ماه رمضان نیز توجه بیشتری به شب‌های قدر داشته باشند. قبل از آموزش ارزش زمان، می‌توانیم به عنوان مقدمه، کمی روی مفهوم ارزشمندی کار کنیم و مصادیقی از افراد، مکان‌ها و امور ارزشمند را با بچه‌ها مرور کنیم؛ مثلاً پدر و مادر، دو فرد ارزشمند در زندگی هر انسانی هستند؛ یا از مهم‌ترین مکان‌های ارزشمند، حرم‌ها و مساجد هستند.

بهتر است پیام سوره را با انجام فعالیت‌هایی به دانش‌آموزان منتقل کنیم. به عنوان مثال می‌توانیم در قالب فعالیتی با نقش‌های مختلفی که افراد در جامعه دارند و همچنین تأثیر نقش آنها در جامعه، ارزشمندی جایگاه افراد مختلف را بیان کنیم. یا مستندی در مورد ویژگی‌هایی که شب و روز دارند به بچه‌ها نشان دهیم تا تمایز کارهایی که در هریک از این اوقات می‌شود انجام داد برای آنها روشن گردد. حتی می‌توانیم از افرادی که در کارشان موفق هستند دعوت کنیم و آنها از ارزش زمان در کارشان توضیح دهند و نقش برنامه‌ریزی در پیش‌برد کارهایشان را بگویند. مانند یک نانوا می‌توانیم موفق که لازم است نیمه شب یا صبح خیلی زود، مقدمات مهمی را برای پخت نان فراهم کند و یا یک نقاش ساختمان که وقتی برای اتمام کار وعده می‌دهد، از زمانش به خوبی استفاده می‌کند و زیر وعده‌اش نمی‌زند.

اگر بتوانیم برای انتقال پیام سوره مبارکه قدر از قالب‌های متنوع استفاده کنیم قطعاً فضای کلاسمان جذاب‌تر و بانشاط‌تر می‌شود. دانش‌آموزان در این سن با کمی طنزآمیز شدن فضا حس و حالشان تغییر می‌کند و اشتیاقشان برای شنیدن مطالب ما به مراتب بیشتر می‌شود. استفاده از شعرها و شعرهایی که در مورد ارزش زمان است و امکان حفظ کردن و یا نصب آن در فضای کلاس وجود دارد می‌تواند مفید باشد. تمرین و حفظ یک سرود با موضوع شب قدر یا ارزشمندی زمان، تأثیر بازی کردن با مضمون استفاده از وقت‌ها و زمان‌ها، داستان‌هایی که در مورد شب قدر است و می‌تواند احساس دانش‌آموزان به شب قدر را بیشتر و بیشتر تحت تأثیر قرار دهد، داستان‌هایی که توجه دانش‌آموزان را به وقت شناسی

جلب می‌کند، همگی از قالب‌های انتقال پیام سوره هستند. آنچه در میان همه فعالیت‌ها از بالاترین سطح اهمیت برخوردار است، خواندن مستمر سوره همراه حس خوب است؛ زیرا این امر است که اصل رشد را در دانش‌آموزان رقم می‌زند.^۳

---

^۳ برگرفته از فهم قرآن پایه سوم دبستان، رضا دژبخش و مریم خدادادی، انتشارات قرآن و اهل بیت نبوت(ع)، چاپ اول، ۱۴۰۲، فاتحه